

Poruchy polykání – diagnostika, terapie a pomůcky

Mgr. Naděžda Lasotová, MBA^{1,2}, doc. PhDr. Ilona Bytešnicková, Ph.D.², Mgr. Radka Florianová^{2,3}

¹Neurologická klinika, Fakultní nemocnice Brno

²Katedra speciální a inkluzivní pedagogiky, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

³Poliklinika Halasovo náměstí, Brno-Lesná

Dysfagie (porucha polykání) se může vyskytovat v různých fázích života. V některých případech může být jen dočasná, zatímco v jiných případech může přetrvávat od dětského věku až do dospělosti. Považujeme proto za důležité, aby s danou problematikou byli obeznámeni jak praktičtí lékaři pro děti i dorost, tak i praktičtí lékaři zabezpečující péči u dospělých pacientů a osob ve stáří. Dysfagie vždy znamená závažný stav spojený se značnými riziky komplikací a dopady na zdravotní stav pacientů. Příspěvek prezentuje dělení dysfagie, etiologii potíží, možnosti diagnostiky a terapie v multidisciplinárním týmu. Představuje speciální pomůcky využívané v terapii dysfagie a pro bezpečný příjem stravy a tekutin.

Klíčová slova: dysfagie, diagnostické techniky, terapie, pomůcky.

Swallowing disorders – diagnosis, therapy and aids

Dysphagia (swallowing disorder) can occur at different stages of life. In some cases it may only be temporary, while in other cases it may persist from childhood into adulthood. Therefore we consider it important that both general practitioners for children and adolescents, as well as general practitioners providing care for adult patients and the elderly, are familiar with this issue. Dysphagia always means a serious condition associated with significant risks of complications and consequences for patients' health. The article presents the division of dysphagia, the etiology of the disorder, the possibilities of diagnosis and therapy in a multidisciplinary team. It presents special aids used in dysphagia therapy and for safe intake of food and fluids.

Key words: dysphagia, diagnostic techniques, therapeutics, instruments.

Úvod

Polykání je komplexní děj, závislý na přesné nervosvalové koordinaci oblasti dutiny ústní, hltanu, hrtanu a jícnu, který zajišťuje bezpečný posun soust všech konzistencí z úst do žaludku. Proces polykání probíhá ve fázi (1):

- orální (přípravné a transportní),
- faryngeální,
- ezofageální.

Orální fáze polykání je autonomní, vůlí ovladatelná, kdežto faryngeální a ezofageální fáze je reflexní, vůlí neovladatelná.

Na kontrole a mechanismu polykání se podílí mnoho struktur centrálního i periferního nervového systému. Řízení probíhá nejen z mozkového kmene z oboustranně uložených a vzájemně propojených center v prodloužené míše. Důležitou složkou jsou kortikální i subkortikální struktury mozku jako primární senzomotorický kortex, insula, thalamus. Periferní nervový systém se do aktivizace a kontroly polykacího aktu zapojuje svojí somatickou i autonomní složkou v podobě pěti hlavových nervů – n. trigeminus, n. facialis, n. glosso-pharyngeus, n. vagus a n. hypoglossus (2, 3).

DECLARATIONS:

Declaration of originality:

The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethics approval and consent to participate:

The authors attest that their study is in compliance with human studies committees and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the Food and Drug Administration guidelines, including patient consent where appropriate. The authors also declare that their paper is in accordance with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018.

Conflict of interest:

Not applicable.

Consent for publication:

Not applicable.

Cit. zkr: **Med. Praxi. 2024;21(1):40-46**
<https://doi.org/10.36290/med.2024.003>
Článek přijat redakcí: 30. 7. 2023
Článek přijat k tisku: 26. 1. 2024

Mgr. Naděžda Lasotová, MBA
lasotova.nadezda@fnbrno.cz